

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΕΪΑΪΕΪ **κατά** ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 39725/03)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 Μαΐου 2007

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 10.5.2007

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση ΡΕΪΑΪΕΪ **κατά Ελλάδας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία N. VAJIC,
Κυρία E. STEINER,
Κύριο K. HAJIYEV,
Κύριο D. SPIELMANN,
Κύριο, S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 10 Απριλίου 2007,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 39725/03) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τρεις υπήκοοι της οποίας, οι κύριοι **ΡΙΞΕ**, **ΟΪΞΕ** και **ΟΪΞΕ** («οι προσφεύγοντες») προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 29 Νοεμβρίου 2003 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο Κ. Χορομίδη, δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Θεσσαλονίκης. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, τον κύριο Β. Κυριαζόπουλο, πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κυρία Σ. Τρεκλή, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 4 Φεβρουαρίου 2005, το πρώτο τμήμα αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο τις διατάξεις του άρθρου 29 § 3, αποφάσισε να εξετάσει συγχρόνως το παραδεκτό και το βάσιμο της υπόθεσης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

A. Η απαλλοτρίωση του οικοπέδου

4. Οι προσφεύγοντες είναι συγκύριοι ενός οικοπέδου με εμβαδόν περίπου 450τ.μ., το οποίο βρίσκεται στα περίχωρα της πόλης της Καλαμάτας, στην περιοχή «Λινάρδου-Λίμνη». Το οικόπεδο βρίσκεται στην όχθη της θάλασσας και περιλαμβάνεται από το 1905 στο σχέδιο πόλης της Καλαμάτας. Το 1911 και το 1912,

ο Γεώργιος Αναστασιάδης, πρόγονος των προσφευγόντων, αγόρασε το οικοπέδο από ιδιώτες. Το 1940, το ξαναγόρασε από το Δημόσιο, το οποίο διεκδικούσε την κυριότητά του.

5. Την 1^η Σεπτεμβρίου 1981, ο νομάρχης Μεσσηνίας περιέλαβε το επίδικο οικοπέδο στη δημόσια θαλάσσια έκταση. Σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία, ο καθορισμός ενός ιδιωτικού οικοπέδου ως ανήκοντος στη δημόσια θαλάσσια έκταση ισοδυναμεί με απαλλοτρίωση. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι έλαβαν γνώση δύο πράξεων που τροποποιούσαν τη χρήση του οικοπέδου τους μετά τη λήξη των προβλεπόμενων προθεσμιών εντός των οποίων μπορούσαν αυτές να αμφισβητηθούν ενώπιον των διοικητικών ή δικαστικών αρχών.

Β. Η διαδικασία καθορισμού του ποσού της αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση

6. Στις 15 Ιουνίου 1985, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καλαμάτας για τον καθορισμό του προσωρινού ποσού της αποζημίωσης ανά τετραγωνικό μέτρο. Στις 20 Ιουνίου 1986, το Μονομελές Πρωτοδικείο της Καλαμάτας καθόρισε το ποσό αυτό σε 55.000 δραχμές (περίπου 161,41 ευρώ) (απόφαση αριθ. 172/1986).

7. Στις 24 Φεβρουαρίου 1987, το Δημόσιο κατέθεσε αίτηση ενώπιον του Εφετείου Ναυπλίου για τον καθορισμό του οριστικού ποσού της αποζημίωσης ανά τετραγωνικό μέτρο. Στις 8 Ιουλίου 1987, το Εφετείο Ναυπλίου καθόρισε το οριστικό ποσό της αποζημίωσης σε 50.000 δραχμές (146,75 ευρώ) ανά τετραγωνικό μέτρο (απόφαση αριθ. 400/1987).

8. Ενώπιον του εφετείου, το Δημόσιο προέβαλε την ένσταση ότι το οικοπέδο του ανήκε, για τον λόγο ότι αποτελούσε τμήμα της δημόσιας θαλάσσιας έκτασης και συνεπώς, το Δημόσιο δεν ήταν υποχρεωμένο να αποζημιώσει τους προσφεύγοντες. Το Εφετείο Ναυπλίου απέρριψε αυτή την ένσταση για τον λόγο ότι το επίδικο οικοπέδο δεν αποτελούσε τμήμα του αιγιαλού.

Γ. Η διαδικασία αναγνώρισης των δικαιούχων της αποζημίωσης

9. Την 1^η Ιουλίου 1987, με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, οι προσφεύγοντες κάλεσαν το Μονομελές Πρωτοδικείο της Καλαμάτας να τους αναγνωρίσει ως δικαιούχους της αποζημίωσης που είχε ορίσει το Εφετείο Ναυπλίου. Μετά από μία

αναβολή, το δικαστήριο απέρριψε την αίτησή τους στις 7 Σεπτεμβρίου 1988 (απόφαση αριθ. 326/1988).

10. Στις 13 Απριλίου 1989, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καλαμάτας μία τακτική αγωγή προκειμένου να αναγνωρισθούν ως δικαιούχοι της αποζημίωσης με την ιδιότητα των συγκύριων του επίδικου οικοπέδου. Στις 31 Ιανουαρίου 1990, το Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών διέταξε τη διεξαγωγή αποδείξεων. Μετά από έντεκα ακροάσεις μαρτύρων, στις 12 Ιουλίου 1993, το Μονομελές Πρωτοδικείο Καλαμάτας απέρριψε την ένσταση του Δημοσίου, η οποία στηριζόταν στο ότι άνηκε το οικόπεδο στη δημόσια θαλάσσια έκταση και έκανε δεκτή την αγωγή των προσφευγόντων (απόφαση αριθ. 53/1993).

11. Στις 3 Δεκεμβρίου 1993, το Δημόσιο άσκησε έφεση.

12. Στις 14 Ιανουαρίου 1998, το Εφετείο Ναυπλίου επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 12/1998).

13. Στις 8 Δεκεμβρίου 1998, το Δημόσιο κατέθεσε αίτηση αναίρεσης.

14. Στις 14 Ιουνίου 2000, ο Άρειος Πάγος αναίρεσε την προσβληθείσα απόφαση για τον λόγο ότι τα δικαστήρια της ουσίας δεν είχαν διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων επί του ζητήματος των ορίων της αιγιαλίτιδας ζώνης και, ειδικότερα, επί του ζητήματος αν το επίπεδο του χειμέριου κύματος έφτανε την ιδιοκτησία των προσφευγόντων. Το ανώτατο δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Εφετείου Ναυπλίου (απόφαση αριθ. 931/2000).

15. Στις 28 Μαΐου 2003, το Εφετείο Ναυπλίου, αφού διέταξε αποδείξεις επί του ζητήματος του επιπέδου του χειμέριου κύματος, επικύρωσε την απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καλαμάτας και έκρινε ότι οι προσφεύγοντες ήταν δικαιούχοι της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης (απόφαση αριθ. 250/2003). Στις 8 Ιουλίου 2003, οι προσφεύγοντες έλαβαν αντίγραφο της απόφασης αυτής. Το Δημόσιο δεν άσκησε αίτηση αναίρεσης.

16. Έως σήμερα, η αποζημίωση απαλλοτρίωσης δεν έχει καταβληθεί ακόμα στους προσφεύγοντες.

Δ. Η διαδικασία επανακαθορισμού του ποσού της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης

17. Στις 10 Οκτωβρίου 2005, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Εφετείου Καλαμάτας αγωγή προκειμένου να τους καταβληθεί το ποσό των 2.375.872,09 ευρώ για αποζημίωση απαλλοτρίωσης την οποία έπρεπε να λάβουν

δυνάμει της απόφασης αριθ. 400/1987 του Εφετείου Ναυπλίου. Στις 27 Ιουνίου 2006, το Εφετείο Καλαμάτας απέρριψε την αγωγή (απόφαση αριθ. 155/2006). Δεν προκύπτει από τον φάκελο αν οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης αριθ. 155/2006.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

1. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο

18. Το άρθρο 17 § 2 του Συντάγματος του 1975 προβλέπει:

«Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού έχει προηγηθεί πλήρους αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης (...).

Κατόπιν της συνταγματικής μεταρρύθμισης του 2001, μία νέα παράγραφος προστέθηκε στην πιο πάνω αναφερόμενη διάταξη, η οποία έχει ως εξής:

«Αν η συζήτηση για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης διεξαχθεί μετά την παρέλευση έτους από τη συζήτηση για τον προσωρινό προσδιορισμό, τότε για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά τον χρόνο της συζήτησης για τον οριστικό προσδιορισμό».

19. Τα εφαρμοστέα άρθρα του νομοθετικού διατάγματος 797 της 1^{ης} Ιανουαρίου 1971 περί απαλλοτριώσεων, ορίζουν:

Άρθρο 7

«1. Συντέλεσις της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου, επιφέρουσα κτήσιν της κυριότητος παρά του υπέρ ου ή τοιαύτη απαλλοτριώση, επέρχεται από της εις τον δικαιούχον καταβολής της προσδιορισθείσης προσωρινής ή οριστικής αποζημιώσεως, ή από της διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως της γενομένης εις το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων»

Άρθρο 11

«1. Αναγκαστική απαλλοτριώσις, μη συντελεσθείσα κατά τα εν άρθρω 7 παρ.1 του παρόντος οριζόμενα, εντός ενός και ημίσεως έτους από της εκδόσεως της προσδιοριζούσης προσωρινώς ή οριστικώς την αποζημίωσιν δικαστικής αποφάσεως, θεωρείται ως αυτοδικαίως ανακληθείσα»

(...)

4. Ανακληθείσης αυτοδικαίως της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, η κηρύξασα ταύτην αρχή υποχρεούται όπως εντός διμήνου εκδώση πράξιν, βεβαιούσαν την επελθούσαν ανάκλησιν και δημοσιευομένην διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως. Παρεχομένης απράκτου της προθεσμίας ταύτης, δύναται πας ενδιαφερόμενος να ζητήσει (...) την έκδοσιν δικαστικής αποφάσεως βεβαιούσης την ανάκλησιν»

Άρθρο 13

«1. Η αποζημίωσις καθορίζεται συμφώνως προς την πραγματικήν αξίαν του απολλοτριούμενου κατά τον χρόνο δημοσιεύσεως της αποφάσεως κηρύξεως της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως (...).»

Άρθρο 17

«1. Ο προσδιορισμός της αποζημιώσεως γίνεται δια δικαστικής αποφάσεως καθοριζούσης μόνον την τιμή μονάδος άνευ αναγνώρισεως δικαιούχων (...).»

Άρθρο 18

«1. Αρμόδιον να προσδιορίση προσωρινώς την αποζημίωσιν είναι το Μονομελές Πρωτοδικείον εν τη περιφερεία του οποίου κείται το απαλλοτριούμενον (...).

10. Κατά της αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου περί προσωρινού προσδιορισμού της αποζημιώσεως ουδέν ένδικον μέσον επιτρέπεται.»

Άρθρο 19

«1. Αρμόδιον να προσδιορίση οριστικώς την αποζημίωσιν είναι το Εφετείον εν τη περιφερεία του οποίου κείται το απαλλοτριούμενον (...).

16. Κατά της αποφάσεως του Εφετείου περί οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης επιτρέπεται μόνον το ένδικον μέσον της αναιρέσεως.»

2. Η νομολογία

20. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου, η ανατίμηση του ποσού της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης πρέπει πάντοτε να ανταποκρίνεται στην αξία του ακινήτου κατά τον χρόνο προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης (Άρειος Πάγος αριθ. 1109/1981 –ολομέλεια-, 892/1982 και 1332/1985 –ολομέλεια- και 1715/2001).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι η διάρκεια της διαδικασίας αναγνώρισής του ως συγκύριων του εν λόγω οικοπέδου παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

22. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 13 Απριλίου 1989, με την κατάθεση τακτικής αγωγής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Καλαμάτας και περατώθηκε στις 28 Μαΐου 2003, με την απόφαση αριθ. 250/2003 του Εφετείου Ναυπλίου. Διήρκεσε επομένως δεκατέσσερα χρόνια και περισσότερο από έναν μήνα για τέσσερις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

23. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

24. Αναφερόμενη στη χρονολογική ανάλυση της διαδικασίας, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι λαμβανομένης υπόψη ειδικότερα της ιδιαίτερης πολυπλοκότητας της υπόθεσης, αυτή είχε λογική διάρκεια. Για την Κυβέρνηση, η συμπεριφορά των επιληφθέντων δικαστηρίων δεν επιδέχεται κριτικής. Ισχυρίζεται ότι η συμπεριφορά των διαδίκων είναι η μοναδική αιτία για τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας. Ειδικότερα, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι από το 1981 οι προσφεύγοντες μπορούσαν να έχουν ασκήσει αίτηση ακύρωσης κατά της απόφασης του νομάρχη Μεσσηνίας που συμπεριελάμβανε το επίδικο οικοπέδο στη δημόσια θαλάσσια έκταση. Βάσει αυτού του σεναρίου, το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο θα είχε αποφανθεί επί του ζητήματος της ιδιότητας του επίδικου οικοπέδου, κάτι το οποίο θα καθιστούσε περιττές τις συνεχείς προσφυγές ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. Επιπλέον, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι προσφεύγοντες μπορούσαν να έχουν ζητήσει την άρση της απαλλοτρίωσης σύμφωνα με την προβλεπόμενη από το άρθρο 11 του νομοθετικού διατάγματος 797 της 1^{ης} Ιανουαρίου 1971 διαδικασία, κάτι που θα τους απάλλαζε από το να κινήσουν διαδικασία ώστε να αναγνωριστούν κύριοι του επίδικου οικοπέδου. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, η παράλειψη των προσφευγόντων να καταθέσουν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακύρωσης και να ζητήσουν την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης συνέβαλε στη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων.

25. Οι προσφεύγοντες ανταπαντούν ότι η διάρκεια της διαδικασίας οφείλεται στην αναβλητική διάθεση των αρμοδίων αρχών.

26. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφευγόντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

27. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (*Αμάσογλου κατά Ελλάδος*, αριθ. 40775/02, §§ 14-19, 21 Ιουλίου 2005).

28. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Ειδικότερα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα δύο ένδικα μέσα που επικαλείται η Κυβέρνηση δεν αποτελούν μέσα που οι προσφεύγοντες μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν μέσα στα πλαίσια της επίδικης διαδικασίας προκειμένου να την επιταχύνουν. Πρόκειται πράγματι για δύο αυτόνομα ένδικα μέσα των οποίων η άσκηση θα καταστύσε περιττό το συνεχές άνοιγμα της επίδικης διαδικασίας. Εν τούτοις, το Δικαστήριο δεν μπορεί να κάνει υποθέσεις επί της πιθανής έκβασης των επικαλούμενων από την Κυβέρνηση ενδίκων μέσων. Επιπλέον, δεν συντάσσεται με τη θέση της Κυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία οι προσφεύγοντες συνέβαλαν στην επιμήκυνση της διάρκειας της επίδικης διαδικασίας απλά λόγω του γεγονότος ότι δεν άσκησαν προηγουμένως τα εν λόγω ένδικα μέσα. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι είναι ευθύνη του Κράτους να οργανώσει το δικαστικό σύστημά του κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά του να μπορούν να εγγυηθούν στον καθένα το δικαίωμα να λάβει μία οριστική απόφαση επί των αμφισβητήσεων που σχετίζονται με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως μέσα σε μία λογική προθεσμία (βλέπε, *Μανιός κατά Ελλάδας*, αριθ. 70626/01, § 28, 11 Μαρτίου 2004).

29. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του πάνω στο ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1

30. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι λόγω της δέσμευσης του οικοπέδου τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναγνώρισής τους ως δικαιούχων της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, δεν μπόρεσαν να το εκμεταλλευτούν για μια αφύσικα μακρά περίοδο. Επιπλέον, παραπονούνται ότι δεν μπόρεσαν να επενδύσουν καθόλη

τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου το οριστικό ποσό της αποζημίωσης, το οποίο είχε καθοριστεί από το 1987 από τα εθνικά δικαστήρια. Επικαλούνται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 το οποίο έχει ως εξής:

«Έκαστο φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας του παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα των Κρατών να θεσπίζουν τους νόμους που κρίνουν απαραίτητους για να ρυθμίσουν τη χρήση των αγαθών σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και να εξασφαλίσουν την πληρωμή των φόρων ή άλλων συνεισφορών ή των προστίμων.»

A. Επί του παραδεκτού

31. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει καταρχήν το απαράδεκτο της αιτίασης αυτής, για τον λόγο ότι οι προσφεύγοντες δεν ζήτησαν, σύμφωνα με το άρθρο 11 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 797/1971, την αναγνώριση από τα αρμόδια δικαστήρια της άρσης της εν λόγω απαλλοτρίωσης. Για την Κυβέρνηση, παρόμοιο ένδικο μέσο θα είχε δίχως αμφιβολία καρποφορήσει και συνεπώς, το εν λόγω οικόπεδο θα είχε ελευθερωθεί από το επιβληθέν βάρος δεκαοκτώ μήνες μετά τον καθορισμό της αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση. Επιπλέον, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι προσφεύγοντες κατέθεσαν πράγματι ενώπιον του Εφετείου Καλαμάτας αγωγή με σκοπό να καταδικαστεί το Δημόσιο να τους καταβάλει την αποζημίωση που είχε καθοριστεί από το 1987.

32. Οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι το προβλεπόμενο από το άρθρο 11 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 797/1971 ένδικο μέσο δεν ήταν ούτε εφαρμοστέο ούτε αποτελεσματικό. Σε ό,τι αφορά, επιπλέον, την αγωγή που κατατέθηκε ενώπιον του Εφετείου Καλαμάτας, ισχυρίζονται ότι αυτή είχε διαφορετικό αντικείμενο από την παρούσα προσφυγή. Σημειώνουν, τέλος, ότι η εν λόγω αγωγή απορρίφθηκε από το Εφετείο Καλαμάτας με την απόφαση αριθ. 155/2006 και ότι άσκησαν αίτηση αναίρεσης κατά της εν λόγω απόφασης.

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η βάση του κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που προβλέπεται από το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης

συνίσταται στο ότι, πριν να προσφύγει ενώπιον ενός διεθνούς δικαστηρίου, ο προσφεύγων πρέπει να έχει δώσει στο υπεύθυνο Κράτος την δυνατότητα να επανορθώσει τις επικαλούμενες παραβιάσεις με τα εθνικά μέσα, χρησιμοποιώντας τα δικαστικά βοηθήματα που προσφέρονται από την εθνική νομοθεσία στο μέτρο που αυτά αποδεικνύονται αποτελεσματικά και επαρκή (βλέπε, μεταξύ άλλων, την απόφαση *Fressoz et Roire κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 29183/95, § 37, CEDH 1999-I). Πράγματι, το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης δεν προβλέπει παρά μόνον την εξάντληση των ενδίκων μέσων που ταυτόχρονα σχετίζονται με τις επίδικες παραβιάσεις και είναι διαθέσιμα και επαρκή. Πρέπει να υπάρχουν σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας, όχι μόνον στην θεωρία, αλλά και στην πράξη, άλλως στερούνται της απαιτούμενης αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας. Το εναγόμενο Κράτος έχει την ευθύνη να καταδείξει ότι οι απαιτήσεις αυτές εκπληρώνονται (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Dalia κατά Γαλλίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-I, σελ. 87, § 38). Τέλος, εκείνος ο οποίος άσκησε ένδικο μέσο από τη φύση του ικανό να θεραπεύσει αμέσως –και όχι κατά έμμεσο τρόπο– την επίδικη κατάσταση, δεν υποχρεούται να εξαντλήσει άλλα στα οποία είχε δικαίωμα αλλά των οποίων η αποτελεσματικότητα θα ήταν αβέβαιη (*Μανουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδα*, απόφαση της 26 Σεπτεμβρίου 1996, *Recueil* 1996-IV, § 33).

34. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι προσφεύγοντες ζήτησαν από τα αρμόδια δικαστήρια να αναγνωριστούν δικαιούχοι της αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση του εν λόγω οικοπέδου, απαραίτητη διαδικασία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο για την καταβολή της εν λόγω αποζημίωσης. Σε ό,τι αφορά το ένδικο μέσο που βασίζεται στο άρθρο 11 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 797/1971, το Δικαστήριο σημειώνει ότι σκοπός του είναι η ανάκληση της απαλλοτρίωσης λόγω μη καταβολής της αποζημίωσης εντός δεκαοκτώ μηνών από τον καθορισμό αυτής από το αρμόδιο δικαστήριο. Έπεται ότι το εν λόγω ένδικο μέσο δεν έχει το ίδιο αντικείμενο με εκείνο που εισήγαγαν οι προσφεύγοντες. Σε κάθε περίπτωση, από το γράμμα του άρθρου 11 § 4 του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 797/1971 προκύπτει ότι η αίτηση αναγνώρισης της αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης είναι προαιρετική. Οι προσφεύγοντες δεν ήταν ως εκ τούτου υποχρεωμένοι να ασκήσουν το εν λόγω ένδικο μέσο αντί να ακολουθήσουν τη διαδικασία αναγνώρισής τους ως δικαιούχων της ήδη καθορισμένης αποζημίωσης.

35. Σε ό,τι αφορά την αγωγή που κατατέθηκε ενώπιον του Εφετείου Καλαμάτας, το Δικαστήριο διαπιστώνει, καταρχήν, ότι το αντικείμενό της συνέπιπτε

με εκείνο της παρούσας προσφυγής. Ωστόσο, η εν λόγω αγωγή απορρίφθηκε από το Εφετείο Καλαμάτας, δυνάμει της απόφασης αριθ. 155/2006. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο δεν ξεχνά ότι η απόφαση αριθ. 155/2006 μπορούσε να έχει προσβληθεί ενώπιον του Αρείου Πάγου. Ωστόσο, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του ανωτάτου δικαστηρίου, η αναπροσαρμογή του ποσού της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης δεν επιτρέπεται. Πράγματι, το ποσό αυτό πρέπει πάντοτε να αντανακλά την αξία του ακινήτου τη στιγμή του προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 20). Έπεται ότι ακόμα και στην περίπτωση που καρποφορούσε μία πιθανή άσκηση αίτηση αναίρεσης, ο Άρειος Πάγος θα κατέβαλε στους προσφεύγοντες ένα ποσό που θα αντανακλούσε την αξία του επίδικου ακινήτου κατά τον καθορισμό της προσωρινής αποζημίωσης. Ωστόσο, οι προσφεύγοντες παραπονούνται ενώπιον του Δικαστηρίου, όχι για την παράλειψη αυτή καθεαυτή του Δημοσίου να τους καταβάλει την αποζημίωση απαλλοτρίωσης αλλά αντιθέτως, για τη μη δυνατότητα τόσο να εκμεταλλευτούν το απαλλοτριωθέν οικοπέδο όσο και να επενδύσουν την οφειλόμενη αποζημίωση καθόλη τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας. Συνεπώς, η αγωγή που κατατέθηκε ενώπιον του Εφετείου Καλαμάτας στις 10 Οκτωβρίου 2005 δεν ήταν επαρκής, διότι δεν μπορούσε να επανορθώσει άμεσα την επίδικη κατάσταση.

36. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι οι προσφεύγοντες έκαναν κανονική χρήση των ενδίκων μέσων που είχαν στη διάθεσή τους. Πρέπει επομένως να απορριφθεί η ένσταση περί μη εξάντλησης που προέβαλε η Κυβέρνηση.

37. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

38. Οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι η υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας για την αναγνώρισή τους ως δικαιούχων της αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση του εν λόγω οικοπέδου, τους στέρησε την εκμετάλλευσή του για πολύ μακρά περίοδο και, ενδεχομένως, τη δυνατότητα να επενδύσουν από το 1987 την αποζημίωση απαλλοτρίωσης κατά τη βούλησή τους.

39. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας της υπόθεσης σχετικά με την αναγνώριση τους ως κυρίων του εν λόγω οικοπέδου, οι προσφεύγοντες δεν μπορούσαν να το εκμεταλλευτούν, αφού δεν είχε ακόμα αναγνωριστεί η ιδιότητά τους ως κυρίων. Επιπλέον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η απαλλοτρίωση του επίδικου οικοπέδου ήταν νόμιμη και επεδίωκε τον νόμιμο σκοπό της ρύθμισης του αιγιαλού. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, οι προσφεύγοντες δικαιούνται μόνο το ποσό της αποζημίωσης που είχε προσδιοριστεί το 1987 από το Εφετείο Ναυπλίου, επικαιροποιημένο κατά 6% *per annum* από αυτή την ημερομηνία.

40. Το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι οι προσφεύγοντες παραπονούνται τόσο για τη δέσμευση της περιουσίας του κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, όσο και για τη μη δυνατότητα να επενδύσουν την αποζημίωση απαλλοτρίωσης που έπρεπε να έχουν λάβει από τη στιγμή του προσδιορισμού της, το 1987, από το Εφετείο Ναυπλίου. Το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι η απαλλοτρίωση του επίδικου οικοπέδου είχε ολοκληρωθεί κατόπιν του καθορισμού της οριστικής αποζημίωσης. Οι προσφεύγοντες δεν ζήτησαν την αναγνώριση της ανάκλησης της απαλλοτρίωσης αλλά, αντιθέτως, εισήγαγαν τη διαδικασία αναγνώρισής τους ως δικαιούχων της αποζημίωσης. Συνεπώς, δεν μπορούν σήμερα να υποστηρίξουν ότι είναι κύριοι του απαλλοτριθέντος οικοπέδου και, *a fortiori*, ότι υπέστησαν ζημία λόγω της επικαλούμενης δέσμευσης της περιουσίας τους. Κατά δεύτερον, το Δικαστήριο δεν μπορεί να συνταχθεί με τη θέση των προσφευγόντων, σύμφωνα με την οποία το ζήτημα που θέτει η παρούσα υπόθεση αφορά τη μη δυνατότητα να λάβουν την αποζημίωση απαλλοτρίωσης μετά τον προσδιορισμό της από το αρμόδιο δικαστήριο. Πράγματι, στους προσφεύγοντες δεν καταβλήθηκε η αποζημίωση μετά τον καθορισμό της από το Εφετείο Ναυπλίου, λόγω της διαδικασίας αναγνώρισής τους ως δικαιούχων της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή είναι απαραίτητη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο προκειμένου να καθοριστεί ο δικαιούχος της εν λόγω αποζημίωσης. Συνεπώς, οι προσφεύγοντες δεν δικαιούνται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να τους καταβληθεί η αποζημίωση απαλλοτρίωσης ακριβώς μετά τον προσδιορισμό της από το αρμόδιο δικαστήριο. Ενώπει των ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι το πραγματικό ζήτημα που τίθεται με την παρούσα υπόθεση είναι κατά πόσον η απουσία έως σήμερα αποζημίωσης για την εν λόγω απαλλοτρίωση προσέβαλε το δικαίωμα των προσφευγόντων για σεβασμό της περιουσίας τους.

41. Σε ό,τι αφορά τη φύση της επέμβασης, το Δικαστήριο εκτιμά, καταρχήν, ότι η απαλλοτρίωση του εν λόγω οικοπέδου επέφερε επέμβαση στο δικαίωμα των προσφευγόντων για σεβασμό των περιουσιών τους, η οποία αναλύεται σε μία «αποστέρηση» της περιουσίας με την έννοια της δεύτερης φράσης του πρώτου εδαφίου του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αρ.1. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να ερευνηθεί αν η καταγγελλόμενη επέμβαση δικαιολογείται υπό το πρίσμα της διάταξης αυτής.

42. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ.1 απαιτεί, πρώτα και πάνω απ'όλα, η επέμβαση της δημόσιας αρχής στην απόλαυση του δικαιώματος για σεβασμό της περιουσίας να είναι νόμιμη. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο κρίνει ότι η πράξη της 1^{ης} Σεπτεμβρίου 1981, την οποία εξέδωσε ο νομάρχης Μεσσηνίας και η οποία συμπεριελάμβανε το επίδικο οικόπεδο στη δημόσια θαλάσσια έκταση, αποτελούσε την νομική βάση της καταγγελλόμενης επέμβασης. Επιπλέον, αυτή η στέρηση της περιουσίας επεδίωκε έναν νόμιμο σκοπό, ήτοι τη ρύθμιση του αιγιαλού.

43. Το Δικαστήριο πρέπει τέλος να ερευνηθεί αν τηρήθηκε μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου.

44. Υπενθυμίζει ως προς τούτο ότι ένα μέτρο επέμβασης στο δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας πρέπει να τηρεί μία «δίκαιη ισορροπία» μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Sporrong et Lönnroth κατά Σουηδίας*, απόφαση της 23 Σεπτεμβρίου 1982, série A no. 52, σελ. 26, § 69). Η έγνοια να διασφαλιστεί παρόμοια ισορροπία αντανακλάται στη δομή ολόκληρου του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, και συνεπώς στη δεύτερη φράση η οποία πρέπει να αναγιγνώσκεται υπό το φως της αρχής που καθιερώνει η πρώτη. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει μία εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του σκοπού που επιδιώκει κάθε μέτρο που αποστερεί ένα άτομο από την περιουσία του (*Pressos Compania Naviera S.A. και λοιποί κατά Βελγίου*, απόφαση της 20 Νοεμβρίου 1995, série A no 332, σελ. 23, § 38).

45. Σε ό,τι αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η μακρά διαδικασία για την αναγνώριση των προσφευγόντων ως δικαιούχων της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης περατώθηκε στις 28 Μαΐου 2003 με την απόφαση αριθ. 250/2003 του Εφετείου Ναυπλίου χωρίς να έχουν λάβει αποζημίωση μέχρι σήμερα. Το Δικαστήριο εκτιμά συνεπώς ότι παρόμοια προσβολή των δικαιωμάτων των

ενδιαφερομένων διαρρηγνύει, σε βάρος αυτών, τη δίκαιη ισορροπία που πρέπει να τηρείται μεταξύ της προστασίας της περιουσίας και των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος.

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

46. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Υλική ζημία και ηθική βλάβη

47. Οι προσφεύγοντες υπολογίζουν την αποζημίωση απαλλοτρίωσης σε 66.030,81 ευρώ λαμβάνοντας υπόψη την τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο που όρισε η απόφαση αριθ. 400/1987 του Εφετείου Ναυπλίου. Στηριζόμενοι στο ποσό αυτό, οι προσφεύγοντες αξιώνουν, κατά πρώτον, 2.903.354,87 ευρώ για την υλική ζημία που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στους συσσωρευμένους τόκους που θα είχε αποφέρει έως σήμερα η αποζημίωση που όρισε η απόφαση αριθ. 400/1987 του Εφετείου Ναυπλίου επικαιροποιημένη ανά έξι μήνες σύμφωνα με τα ισχύοντα επιτόκια. Εναλλακτικά, οι προσφεύγοντες ορίζουν άλλα διάφορα ποσά για υλική ζημία ως εξής:

i. 2.873.166,34 ευρώ που αντιστοιχούν στους τόκους που θα είχε αποφέρει η αποζημίωση απαλλοτρίωσης αν είχε επενδυθεί στην αγορά χορηγήσεων,

ii. 646.364,19 ευρώ που αντιστοιχούν στους τόκους που θα είχε αποφέρει η αποζημίωση απαλλοτρίωσης αν είχε επενδυθεί σε ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου.

iii. 596.454,48 ευρώ τα οποία αντιστοιχούν στους τόκους που θα είχε αποφέρει η κατάθεση της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης σε προθεσμιακό λογαριασμό.

iv. 448.773,67 ευρώ που αντιστοιχούν στους τόκους που θα είχε αποφέρει η κατάθεση της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης σε λογαριασμό ταμειευτηρίου.

48. Επιπλέον, οι προσφεύγοντες υποβάλλουν στο Δικαστήριο μία έκθεση πραγματογνωμοσύνης, η οποία έχει συνταχθεί κατόπιν αιτήματός τους από την κυρία Λ. Ανδρεάδου, οικονομολόγο, η οποία υπολογίζει την υλική ζημία που οφείλεται στη στέρηση της χρήσης του εν λόγω οικοπέδου. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να έχουν κτίσει το 1982 ένα ξενοδοχείο επί του εν λόγω οικοπέδου. Τα διαφυγόντα κέρδη τους λόγω της μη δυνατότητας εκμετάλλευσης του ξενοδοχείου ανέρχονται σε ποσό που ταλαντεύεται μεταξύ 757.746 και 1.759.248 ευρώ για την περίοδο μεταξύ 1982 και 2003.

49. Σε ό,τι αφορά την ηθική βλάβη, οι προσφεύγοντες ζητούν 20.000 ευρώ έκαστος.

50. Σε ό,τι αφορά την υλική ζημία, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δικαιούνται μόνο το ποσό της αποζημίωσης που είχε ορίσει το 1987 το Εφετείο Ναυπλίου, επικαιροποιημένο κατά 6% *per annum* από την ημερομηνία αυτή.

51. Σε ό,τι αφορά την ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το επιδικαστέο ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 3.000 ευρώ.

52. Σε ό,τι αφορά την υλική ζημία, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 λόγω της μη καταβολής αποζημίωσης, έως σήμερα, για την απαλλοτρίωση του εν λόγω οικοπέδου.

53. Το Δικαστήριο δεν θεωρεί προσήκον να καταβάλει αποζημίωση που αντιστοιχεί στην αξία του εν λόγω οικοπέδου, αφού η διαδικασία αποζημίωσης που εισήχθη ενώπιον του Εφετείου Καλαμάτας είναι ακόμα εκκρεμής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου. Εν τούτοις, το Δικαστήριο δεν λησμονεί ότι στο τέλος μίας μακρόχρονης διαδικασίας με αντικείμενο την αποζημίωση των προσφευγόντων για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου τους, αυτοί δεν έχουν λάβει μέχρι σήμερα τίποτα για την αιτία αυτή. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο υιοθετεί την πρόταση της Κυβέρνησης να επιδικαστεί στους προσφεύγοντες ένα ποσό που αντιστοιχεί στους τόκους επί της καθορισθείσας το 1987 από το Εφετείο Ναυπλίου αποζημίωσης, ήτοι 6% *per annum* από την ημερομηνία αυτή. Συνεπώς, επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 85.000 ευρώ για υλική ζημία, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

54. Ως προς την ηθική βλάβη, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν μία ηθική βλάβη, λόγω ειδικότερα της προκληθείσας αποστέρησης από

την παράλειψη των αρμοδίων αρχών να τους καταβάλουν μέχρι σήμερα μία οποιαδήποτε αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου τους που έλαβε χώρα το 1981 και λόγω της διάρκειας της διαδικασίας αναγνώρισής τους ως δικαιούχων της καθορισθείσας αποζημίωσης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41, το Δικαστήριο επιδικάζει σε έκαστο από τους προσφεύγοντες 8.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

55. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 36.489,11 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 11.251 ευρώ για εκείνα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζουν τιμολόγια ή αποδείξεις, αλλά μόνο αναλυτικά σημειώματα εξόδων που αφορούν τις διαδικασίες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

56. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων για την αιτία αυτή είναι υπερβολικές και μη αιτιολογημένες. Εναλλακτικά, εκτιμά ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τις 3.000 ευρώ.

57. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI). Λαμβανομένων υπόψη των πιο πάνω αναφερομένων κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει από κοινού στους προσφεύγοντες 3.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

58. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.

2. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

4. Αποφαίνεται ότι

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i. 85.000 (ογδόντα πέντε χιλιάδες) ευρώ από κοινού για υλική ζημία.

ii. 8.000 (οκτώ χιλιάδες) ευρώ στον καθένα για ηθική βλάβη

iii. 3.000 (τρεις χιλιάδες) ευρώ από κοινού για έξοδα και δικαστική δαπάνη

iv. οποιοδήποτε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί των εν λόγω ποσών.

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Μαΐου 2007 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 1 Ιουνίου 2007

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος